

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 10865/2024
05.03.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Матковић Стефановић, Татјане Ђурице, Мирјане Андријашевић и Иване Рађеновић, чланова већа, у парници тужиоца Републике Србије - Министарство одбране, коју заступа Војно правобранилаштво, Београд, против туженог АА из ..., чији је пуномоћник Милош Капор, адвокат из ..., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 13054/23 од 16.11.2023. године, у седници одржаној дана 05.03.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 13054/23 од 16.11.2023. године.

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Вишег суда у Београду Гж 13054/23 од 16.11.2023. године.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду П 8274/18 од 15.06.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев па је обавезан тужени да тужиоцу, на име дуга по основу школовања, исплати износ од 64.033,00 динара, са законском затезном каматом почев од 31.12.1995. године до коначне исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу надокнади трошкове поступка у износу од 111.000,00 динара.

Пресудом Вишег суда у Београду Гж 13054/23 од 16.11.2023. године преиначена је првостепена пресуда тако што је одбијен тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужени да тужиоцу, на име дуга по основу школовања, исплати износ од 64.033,00 динара, са законском затезном каматом почев од 31.12.1995. године до коначне исплате. Обавезан је тужилац да туженом надокнади трошкове парничног поступка у износу од 142.500,00

динара са законском затезном каматом од извршности до исплате. Обавезан је тужилац да туженом надокнади трошкове другостепеног поступка у износу од 26.840,00 динара.

Против другостепене пресуде тужилац је изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права, позивајући се на одредбу члана 404. Закона о парничном поступку.

Тужени је дао одговор на ревизију. Трошкове је опредељено тражио.

По оцени Врховног суда, посебна ревизија тужиоца у овом спору је дозвољена ради уједначавања судске праксе, будући да је тужилац у прилогу ревизије доставио одлуке нижестепених судова у којима је поводом истоврсне материјалноправне ситуације одлучено другачије у односу на овде побијану пресуду, због чега је донета одлука као у првом ставу изреке.

Одлучујући о изјављеној ревизији у складу са чланом 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да ревизија није основана.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда поступка из члана 374. став 2. тачка 2 Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужени је био на школовању код тужиоца у периоду од 01.09.1981. године до 20.07.1985. године у Ваздухопловној техничкој средњој војној школи и у периоду од 01.09.1986. године до 21.7.1990. године као питомац у Ваздухопловној војној академији, те да је наредбом команданта РВ ПВО од 14.11.1995. године туженом престала професионална војна служба на његов захтев, закључно са 31.12.1995. године. Тужени је у периоду од 20.7.1985. године до 31.12.1995. године остварио ефективни радни стаж у трајању од 10 година, 5 месеци и 13 дана, а био је у обавези да 5.670 дана врши војну службу код тужиоца, коју обавезу је тужени утврдио од 5.475 дана. Даље је утврђено да је тужени био у професионалној војној служби код тужиоца у периоду од 20.07.1985. године до 01.09.1986. године и од 21.07.1990. године до 31.12.1995. године, односно 2.391 дана, те да је тужени одрадио 43,67% обавезе и остао му је неизвршени део обавезе од 56,33%, односно од 3.084 дана, што представља износ трошкова школовања од 65.033,00 динара.

На основу утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом одредбе чланова 69. и 70 ст. 2 Закона о Војсци Југославије („Сл. СРЈ“ бр. 67/93), а у вези са одредбама уговора о школовању, нашао да је тужбени захтев основан и донео одлуку као у изреци побијане пресуде.

Према оцени Вишег суда у Београду, на утврђено чињенично стање првостепени суд је погрешно применио материјално право. Другостепени суд се позива на одредбу члана 69. став 2. Закона о Војсци Југославије којом је прописано да је лице које је упућено на редовно школовање или специјализацију у војну школу или факултет дужно да по

завршетку школовања остане у служби у војсци једноструко време трајања школовања или специјализације, а ако је школовање или специјализацију завршило у иностранству двоструко време трајања школовања, односно специјализације. Према налажењу другостепеног суда, тужилац је сходно члану 69. Закона о Војсци Југославије био у обавези да по завршетку школовања у Ваздухопловној техничкој средњој војној школи проведе у ЈНА двоструко време школовања, односно период од 7 година 7 месеци и 10 дана од дана престанка школовања, то јест његова обавеза по том основу престала је најкасније са 30.03.1993. године. Такође, како је тужени као активно војно лице од 01.09.1986. године до 20.07.1990. године био упућен на школовање у Ваздухопловну војну академију, то је према налажењу Вишег суда у Београду одредба уговора бр. 104-209 од 01.09.1986. године којом је тужени обавезан да по престанку школовања проведе двоструко време школовања у активној служби, супротна императивној одредбама из чл. 69 Закона о војсци Југославије и као таква ништава, а на шта је суд пазио по службеној дужности. Сходно наведеној императивној законској одредби из члана 69 ст. 2 Закона о војсци Југославије у случају упућивања на школовање или специјализацију тужени има обавезу да по окончању школовања или специјализације проведе у ЈНА/ВЈ исто оно време за колико је трајало школовање, то јест 3 године 9 месеци и 20 дана од дана престанка школовања, па је ова тужиочева обавеза према оцени другостепеног суда, престала закључно са 10.05.1994. године. Другостепени суд додаје да се у конкретном случају не ради се о цивилу који је уписао Ваздухопловну војну академију, а у ком случају би уговор био закључен са обавезом да исти по окончању школовања проведе у ЈНА/ВЈ двоструко време школовања, већ се ради о случају када активно војно лице које већ више од годину дана служи у ЈНА бива упућено на даље школовање у Ваздухопловну војну академију уз обавезу да по престанку школовања проведе идентичан период на служби у ЈНА/ВЈ.

Стога је према налажењу Вишег суда у Београду тужилац своје обавезе по уговору о школовању од 01.09.1981. године и 01.09.1986. године извршио најкасније са 10.05.1994. године, па како је његова служба престала након овог датума, то јест 31.12.1995. године, то није дошло до повреде уговорних одредаба, ни штете на страни тужиоца, због чега је првостепена пресуда преиначена.

Тачни су наводи ревидента да је другостепени суд приликом доношења побијане пресуде погрешно применио Закон о Војсци Југославије, али наведено није било од утицаја на правилност саме одлуке којом је одбијен тужбени захтев.

Наиме, материјалноправни однос због кога се води спор настао је поводом школовања туженог у војним школама и његове обавезе да остане у служби у војсци одређени период након завршетка школовања. Тужени је као питомац – ученик, 01.09.1981. године уписао, а 20.07.1985. године завршио Ваздухопловну техничку средњу војну школу, да би потом у периоду од 01.09.1986. године до 21.7.1990. године похађао и завршио Ваздухопловну војну академију. Стога се основано ревизијом указује да је на споран материјалноправни однос требало применити Закон о служби у оружаним снагама („Службени лист СФРЈ“, бр. 7/85, 20/89, 40/89, 26/90; „Службени лист СРЈ“, бр. 31/93, 50/93), што произлази из одредбе члана 353. став 1. Закона о Војсци Југославије („Сл.

СРЈ“, бр. 67/93), којом је изричито прописано да професионалном официру, односно професионалном подофициру који је школовање или специјализацију завршио пре ступања на снагу овог закона обавеза служења у Војсци утврђује се према одредбама Закона о служби у оружаним снагама.

Међутим, тужилац неосновано у ревизији указује да би примена наведеног закона довела до другачије одлуке суда у погледу основаности тужбеног захтева. Законом о служби у оружаним снагама уређена је област вршења војних и других дужности у Југословенској народној армији (у даљем тексту: ЈНА) и у територијалној одбрани. Одредбом члана 3. став 2. и 3. прописано је да су војна лица, у смислу овог закона: војници, питомци војних школа (у даљем тексту: питомци), активна војна лица и лица у резервном саставу док се налазе на војној дужности у оружаним снагама. Активна војна лица су: млађи официри, официри и војни службеници у активној служби ЈНА.

Тужени је завршетком Ваздухопловне техничке средње војне школе (почев од 20.07.1985. године) постао активно војно лице у смислу одредбе члана 24. став 1. Закона о служби у оружаним снагама (даље: Закона). У складу са одредбом члана 306. став 1. Закона, тужени је био у обавези да после завршеног школовања остане на служби у ЈНА двоструко време школовања, што према чињеничном утврђењу износи 7 година, 7 месеци и 10 дана. Према оцени ревизијског суда, тужени је наведену обавезу испунио имајући у виду да је до престанка професионалне војне службе (31.12.1995. године), протекао наведени период, рачунајући од 20.07.1985. године.

Не могу се као основани прихватити ревизијски наводи да се у наведени период не може урачунати време док је тужени био на Ваздухопловној војној академији, јер за тако нешто нема утемељења у Закону о служби у оружаним снагама. Наиме, одредбом члана 303. став 1 наведеног Закона прописано је да питомац, војни стипендиста који се школовао ради попуне ЈНА активним војним лицима и активно војно лице упућено на школовање по члану 302. став 2. овог закона, по завршеном школовању извршава обавезу служења у ЈНА као активно војно лице. Наведеном законском одредбом се не уводи појам „на дужности“ на којем инсистира тужилац, иако се у члану 248. Закона дефинишу стања у служби активних војних лица, где активно војно лице у току службе може бити, између осталог, на дужности и/или на школовању. Одредбом члана 290. став 1. истог закона прописано је да активно војно лице упућено на школовање које траје дуже од једне године разрешава се дужности. Међутим, ставом 4. истог члана прописано је да време проведено на школовању признаје се активном војном лицу као време проведено у активној војној служби. За то време активно војно лице има права свог чина, односно класе и напредује под условима прописаним овим законом. Дакле, иако је разрешен дужности, активно војно лице задржава тај статус који је једино релевантан код оцене испуњености услова извршавања обавезе служења у ЈНА као активно војно лице, па чињеница да није на дужности, не значи да се том лицу време проведено на школовању не урачунава у прописани временски стаж који је дужан провести у активној војној служби. Између осталог, туженом је то време признато и у стаж осигурања остварен у ЈНА.

Када се ради о обавези служења у служби ЈНА након завршетка Ваздуплоховне војне академије, ревизијски суд је становишта да је обавеза туженог да остане у служби у том случају одређена у једноструком трајању школовања. На наведени закључак упућује одредба члана 306. став 3. Закона којим је прописано да активно војно лице упућено на школовање по члану 302. став 2. овог закона дужно је да после завршеног школовања остане на служби у ЈНА једноструко време школовања, али не мање од три године. Тужени јесте закључио уговор о похађању Ваздуплоховне војне академије као питамац, али је у том моменту имао статус активног војног лица са одређеним чином, па се стога његов положај не може поистоветити са положајем лица које није у активној војној служби у моменту закључење уговора о школовању. Како је тужени Ваздуплоховну војну академију завршио 21.7.1990. године, то је тужени до 31.12.1995. године испунио обавезу службовања у једноструком времену школовања на Ваздуплоховној војној академији (нешто мање од четири године), а како је напред речено, до тога момента испунио је обавезу службовања и по уговору о школовању из 1981. године.

Из наведених разлога, и према оцени ревизијског суда, тужбени захтев за накнаду трошкова школовања није основан, без обзира што је другостепени суд примењивао Закон о Војсци Југославије, који уосталом, садржи сличну регулативу у наведеној области.

Такође, основано се у ревизији указује да није на закону заснован закључак другостепеног суда о ништавости одредбе уговора од 01.09.1986. године (на основу ког је тужени похађао Ваздуплоховну војну академију), јер у наведеном уговору не постоји одредба којом је тужени обавезан да по престанку школовања проведе двоструко време школовања у активној служби, већ се у члану 3. тачка 2 тужени обавезао „да по завршетку војне школе ступи у службу у Југословенској народној армији и остане онолико времена колико је то одређено Законом о служби у оружаним снагама“. Осим тога, у време закључење наведеног уговора на снази није био Закон о Војсци Југославије (у односу на чије императивне одредбе је утврђена ништавост), нити се он примењује на спорни материјалноправни однос, па се стога ваљаност уговорних одредбе не може ценити у односу на наведени закон. Међутим, све наведено није од утицаја на правилност побијане другостепене пресуде из напред изнетих разлога.

Имајући у виду све наведено, Врховни суд закључује да ревизија није основана, због чега је применом одредбе члана 414. Закона о парничном поступку одлучено као у ставу другом изреке.

Туженом нису досуђени трошкови ревизијског поступка, имајући у виду да трошкови настали у вези са одговором на ревизију не спадају у нужне трошкове за одлучивање о ревизији.

**Председник већа – судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић